

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«صَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسِ نِيَامًا، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ؛ شَبٌّ هُنَّكَامٌ نَمَازٌ بِخَوَانِيدٍ، فِي حَالِيكَه مَرْدَمٌ فِي خَوَابٍ اَنْدُ تَا بِا اَمْنِيْتِ وَاَرْدُ
جَنَّتْ شُوَيْدِ!»

(ترجمه)

رسول الله صلى الله عليه وسلم امت خود را به قیام شب ترغیب کرده‌اند؛ به دلیل فضائل، خیرات، برکات و رحمت‌هایی که در آن نهفته است. قیام شب باعث اجابت دعاها، برآورده شدن حاجات، رفع بیماری‌ها و گشایش درهای خوبی‌ها و کرامت‌ها می‌شود...

از مغیره بن شعبه رضي الله عنه نقل شده که چنین می‌فرمود:

«قَامَ النَّبِيُّ حَتَّى تَوَرَّمَتْ قَدَمَاهُ، فَقِيلَ لَهُ: قَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ؟ قَالَ: «أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا!» (رواه البخاري ومسلم والنسائي)

ترجمه: رسول الله صلى الله عليه وسلم در شب‌ها به قدری نماز می‌خواندند که پاهای مبارکشانشان متورم می‌شد. به ایشان گفته شد: الله سبحانه و تعالی برای شما تمامی گناهان گذشته و آینده را بخشیده است، رسول الله صلى الله عليه وسلم در پاسخی می‌فرمودند: آیا نباید بنده شکرگزاری باشم؟!

از ابو هریره رضي الله عنه نقل شده که رسول الله صلى الله عليه وسلم چنین فرمودند:

«أَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمِ، وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ صَلَاةُ اللَّيْلِ» (رواه مسلم وأبو داود، والترمذي، والنسائي وابن خزيمة في صحيحه)

ترجمه: بهترین روزه بعد از ماه رمضان، روزه در ماه الله (سبحانه و تعالی ماه مُحَرَّم) است و بهترین نماز بعد از نماز فرض، نماز شب است.

از عبدالله بن سلام رضي الله عنه نقل شده که چنین می‌گفت:

«أَوَّلُ مَا قَدَّمَ رَسُولُ اللَّهِ الْمَدِينَةَ، أَنْجَفَلَ النَّاسَ إِلَيْهِ، فَكَفَنْتُ فِيْمَنْ جَاءَهُ، فَلَمَّا تَأَمَّلْتُ وَجْهَهُ، وَاسْتَبْنَيْتُهُ عَرَفْتُ أَنْ وَجْهَهُ لَيْسَ بِوَجْهِ كَذَّابٍ، قَالَ: فَكَانَ أَوَّلُ مَا سَمِعْتُ مِنْ كَلَامِهِ أَنْ قَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ أَفْشُوا السَّلَامَ، وَأَطْعَمُوا الطَّعَامَ، وَصَلُّوا الْأَرْحَامَ، وَصَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسِ نِيَامًا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ» (رواه الترمذي)

ترجمه: هنگامی که رسول الله صلى الله عليه وسلم به مدینه وارد شدند، مردم به سوی ایشان شتافتند و من نیز از جمله کسانی بودم که به نزد ایشان رفتم. هنگامی که به چهره‌ی ایشان نگاه کردم و آن را دقیق‌تر بررسی کردم، دریافتم که چهره‌ی ایشان چهره‌ی دروغگو نیست. اولین چیزی که از سخنان ایشان شنیدم این بود که فرمودند: «ای مردم، سلام را بین خود منتشر کنید، طعام بدهید، رحم‌ها را وصل کنید (صله رحم را برقرار کنید) و شب‌ها نماز بخوانید، در حالی که مردم در خواب هستند تا با امنیت وارد جنت شوید.

سعید بن مسیب می‌گوید: «مردی که شب‌زنده‌داری می‌کند، الله سبحانه و تعالی در چهره‌اش نوری قرار می‌دهد که هر مسلمانی او را دوست خواهد داشت. حتی کسی که او را ندیده باشد، می‌گوید: من این مرد را دوست دارم. هنگامی که از حسن بصری پرسیدند: «چرا چهره‌های شب‌زنده‌داران از زیباترین چهره‌هاست؟» وی در جواب گفت: «چون آن‌ها با الله سبحانه و تعالی خلوت می‌کنند و الله سبحانه و تعالی از نور خود آن‌ها را پوشش می‌دهد.»

از معاذ بن جبل رضي الله عنه روایت است که رسول الله صلى الله عليه وسلم چنین فرمودند:

«ما من مسلم يبیت طاهراً، فيتعار من الليل، فيسأل الله خيراً من أمر الدنيا والآخرة إلا أعطاه الله إياه» (رواه أبو داود، ورواه النسائي، وابن ماجه)

ترجمه: هیچ مسلمانی نیست که شب را در حالت طهارت سپری کند و در شب برخیزد و از الله سبحانه و تعالی برای خیرات دنیا و آخرت درخواست کند، مگر این که الله سبحانه و تعالی درخواست او را برآورده می‌سازد.

از جابر رضی الله عنه نقل شده است که گفت، از رسول الله صلی الله علیه وسلم شنیدم که چنین می‌فرمودند:

«إن في الليل لساعة لا يوافقها رجل مسلم يسأل الله خيراً من أمر الدنيا والآخرة إلا أعطاه إياه، وذلك كل ليلة» (رواه مسلم)

ترجمه: در شب ساعت خاصی هست که هر مسلمان در آن ساعت از الله سبحانه و تعالی برای خیرات دنیا و آخرت درخواست کند، الله سبحانه و تعالی حتماً درخواست او را برآورده می‌سازد و این ساعت هر شب وجود دارد.

از عقبه بن عامر رضی الله عنه نقل شده است که گفت؛ از رسول الله صلی الله علیه وسلم شنیدم که چنین می‌فرمودند:

«الرجل من أمي يقوم من الليل يعالج نفسه إلى الطهور، وعليه عَقْدٌ، فإذا وضأ يديه انحلت عقدة، وإذا وضأ وجهه انحلت عقدة، وإذا مسح رأسه انحلت عقدة، وإذا وضأ رجله انحلت عقدة، فيقول الله عز وجل للذين وراء الحجاب: انظروا إلى عبدي هذا يعالج نفسه يسألني، ما سألتني عبدي هذا فهو له» (رواه أحمد وابن حبان في صحيحه، واللفظ له)

ترجمه: هر مردی (شخصی) که از امت من در شب برمی‌خیزد و خود را برای وضو آماده می‌کند، بر او گره‌هایی بسته شده است، وقتی دست‌هایش را می‌شوید، یک گره باز می‌شود، وقتی صورتش را می‌شوید، گره دوم باز می‌شود، وقتی سرش را مسح می‌کند، یک گره دیگر باز می‌شود و هنگامی که پاهایش را می‌شوید، تمام گره‌ها باز می‌شود. سپس الله عزوجل به فرشتگان پشت حجاب می‌فرماید: به بنده من نگاه کنید که خود را به مشقت می‌اندازد و از من درخواست می‌کند، آنچه بنده‌ام از من بخواهد، برای او فراهم خواهد بود.

از ابو امامه باهلی رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم چنین فرمودند:

«عليكم بقيام الليل؛ فإنه دأب الصالحين قبلكم، وقربة إلى ربكم ومكفرة للسيئات ومنهاة عن الإثم» (رواه الترمذي)

ترجمه: بر شما باد قیام شب (به سوی قیام شب بشتابید)؛ زیرا این عمل راه و روش نیکان پیش از شما بوده است، وسیله‌ای برای تقرب به پروردگارتان، کفاره گناهان و بازدارنده از گناه است.

از عبدالله بن عمرو بن عاص رضی الله عنهما روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم چنین فرمودند:

«أحب الصلاة إلى الله صلاة داود، وأحب الصيام إلى الله صيام داود؛ كان ينام نصف الليل، ويقوم ثلثه، وينام شدسه، ويصوم يوماً، ويفطر يوماً» (رواه البخاري ومسلم وأبو داود، والنسائي، وابن ماجه)

ترجمه: محبوب‌ترین نماز نزد الله سبحانه و تعالی نماز داود علیه‌السلام است و محبوب‌ترین روزه نزد الله سبحانه و تعالی روزه داود علیه‌السلام است. او نیمی از شب را می‌خوابید، یک‌سوم آن را قیام می‌کرد و سپس نیز یک‌ششم باقی‌مانده را می‌خوابید. او یک روز روزه می‌گرفت و یک روز افطار می‌کرد.

از ابو هریره و ابو سعید رضی الله عنهما روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم چنین فرمودند:

«إذا أيقظ الرجل أهله من الليل فصلياً، أو صلى ركعتين جميعاً، كتب في الذكركين والذاكرات» (رواه أبو داود)

ترجمه: هرگاه مردی شب هنگام همسر خود را بیدار کند و هر دو نماز بخوانند یا هر یک دو رکعت نماز بخواند، در زمره نکرکنندگان مرد و زن مکتوب خواهند شد.

از سهل بن سعد رضی الله عنهما نقل شده است که چنین می‌گفت:

جاء جبريل إلى النبي صلى الله عليه وسلم فقال: «يا محمد، عش ما شئت فإنك ميت، واعمل ما شئت فإنك مجزي به، وأحِب من شئت فإنك مفارقة، واعلم أن شرف المؤمن قيام الليل، وعزّه استغناؤه عن الناس» (رواه الطبراني في الأوسط)

ترجمه: جبرئیل به نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم آمد و گفت: «ای محمد، هر چه قدر می خواهی زندگی کن، اما بدان که در نهایت خواهی مُرد؛ هر چه می خواهی عمل کن، اما بدان که بر اساس آن جزا داده خواهی شد؛ هر که را می خواهی دوست بدار، اما بدان که از او جدا خواهی شد و بدان که شرف مؤمن در قیام شب است و عزت او در بی نیازی از مردم.

از ابن عباس رضي الله عنهما روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم چنین فرمودند:

«أشرف أمتي حملة القرآن، وأصحاب الليل» (رواه ابن أبي الدنيا، والبيهقي)

ترجمه: شریفترین افراد امت من حاملان قرآن و شبزندهداران هستند.

از ابو درداء رضي الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم چنین فرمودند:

«ثلاثة يُحبهم الله ويضحك إليهم، ويستبشر بهم: الذي إذا انكشفت فنة قاتل وراءها بنفسه لله عز وجل: فإما أن يُقتل، وإما أن ينصره الله عز وجل ويكفيه، فيقول: انظروا إلى عبدي هذا كيف صبر لي بنفسه؟ والذي له امرأة حسنة، وفراش لين حسن، فيقوم من الليل، فيقول: يذُرُ شهوته ويذكرني، ولو شاء رقد. والذي إذا كان في سفر، وكان معه، ركب فسهروا، ثم هجعوا فقام من السحر في ضراء وسراء» (رواه الطبراني في الكبير بإسناد حسن)

ترجمه: سه گروه هستند که الله سبحانه و تعالی آن ها را دوست دارد، به آنان می خندد و از آنان خشنود می شود: کسی که وقتی سپاه اسلام شکست می خورد، خود را برای الله عزوجل در میدان جنگ فرار می دهد، خواه کشته شود، خواه الله عزوجل او را پیروز کرده و حفظ کند، و الله می فرماید: به بنده من نگاه کنید که چگونه برای من صبر کرد. کسی که همسر زیبا و بستر نرم و راحت دارد، اما شب از خواب برمی خیزد و می گوید: شهوت و راحتی خود را رها کردم و به یاد الله سبحانه و تعالی برخاستم. و کسی که در سفر است و همراهانش پس از بیداری شب به خواب می روند، اما او در سحرگاه، در سختی یا آسایش، به عبادت برمی خیزد.

از ابن مسعود رضي الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم چنین فرمودند:

«عجب ربنا تعالى من رجلين: رجل ثار عن وطنه ولحافه من بين أهله وحببه إلى صلاته، فيقول الله جل وعلا: انظروا إلى عبدي، ثار عن فراشه ووطنه من بين حبه وأهله إلى صلاته رغبةً فيما عندي، وشفقةً مما عندي، ورجل غزا في سبيل الله، وانهمز أصحابه وعلم ما عليه في الانهزام، وما له في الرجوع، فرجع حتى يُهريق دمه، فيقول الله: انظروا إلى عبدي، رجع رجاءً فيما عندي، وشفقةً مما عندي، حتى يُهريق دمه» (رواه أحمد)

ترجمه: پروردگار ما تعالی از دو مرد شگفت زده می شود: مردی که از رخت خواب و لحاف خود، در میان خانواده و محبوبانش، برای نماز برخیزد. الله سبحانه و تعالی می فرماید: به بنده من نگاه کنید که چگونه از بستر و لحافش، در میان محبوبان و خانواده اش، به سوی نماز برخاسته است، به امید آنچه نزد من است و از ترس آنچه نزد من است و مردی که در راه الله سبحانه و تعالی جهاد می کند و یارانش شکست خورده اند. او از پیامد شکست آگاه است و نیز از پیامد بازگشت به میدان، اما باز می گردد تا خودش ریخته شود. الله سبحانه و تعالی می فرماید: به بنده من نگاه کنید که به امید آنچه نزد من است و از ترس آنچه نزد من است، بازگشت تا خودش ریخته شود.

از عبدالله بن ابی قیس رضي الله عنه نقل شده که عایشه رضي الله عنها چنین گفت است:

«لا تدع قيام الليل؛ فإن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان لا يدعه، وكان إذا مرض أو كسل صلى قاعداً» (رواه أبو داود وابن خزيمة في صحيحه)

ترجمه: قیام شب را ترک مکن؛ زیرا رسول الله صلی الله علیه وسلم هرگز آن را ترک نمی کردند، و اگر بیمار می شدند یا احساس کسالت می کردند، نماز را در حالت نشسته اداء می کردند.

همچنین از عایشه رضي الله عنها روایت است که رسول الله صلى الله عليه وسلم چنین فرمودند:
«ما من امرئ تكون له صلاة بليل، فيغلبه عليها نوم، إلا كتب الله له أجر صلاته وكان نومه عليه صدقة» (رواه مالك، وأبو داود،
والنسائي)

ترجمه: هیچ فردی نیست که نمازی برای شب داشته باشد و خواب بر او غلبه کند، مگر این که الله سبحانه و تعالی پاداش
نماز او را برایش می نویسد و خواب او را برایش صدقه قرار می دهد.

پرگرفته از شماره 459-458 مجله الوعي - سال سی و نهم، ربیع الاول - ربیع الثانی 1446 ه.ق.

مصادف با اکتبر - نوامبر 2024 میلادی.

مترجم: محمد علی مطمئن